TEORIA ŞI PRACTICA EXPERTIZEI GRAFOSCOPICE

Ana DOROȘENCO

CZU: 343.982.4:343.123 anna.apetrii@gmail.com

The author of the present work analyses graphology as a part of the forensic technique, which establishes the methodology of handwriting and signature research, used in the practical activity of judicial experts. The specific features of the object of study, system and methods of judicial graphology are emphasised.

In order to educate the citizens' responsibility when it comes to documents and signature, it is proposed to adopt measures to standardize them and to include in the school curricula didactic rules that would facilitate the acquiring of writing skills as well as those of executing a personal signature.

Analiza practicii de urmărire penală şi judiciară, a statisticii din ultimele decenii demonstrează că activitatea justiţiei, de prevenire şi combatere a criminalităţii, necesită descoperirea urgentă şi completă a infracţiunilor, majoritatea cărora sunt legate de folosirea documentelor falsificate parţial sau contrafăcute în totalitate, identificarea infractorilor, determinarea fără niciun dubiu a vinovăţiei lor şi, în raport cu aceasta, aplicarea pedepselor prevăzute de legea penală.

În acest sens, Ioan Mircea ne dă următoarea definiţie a documentului: orice scris tipărit, dactilografiat, manuscris, schiţă, desen prin care se atestă starea civilă, identitatea persoanei, pregatirea şcolară şi profesională, încheierea de diferite contracte, declaraţii, bilete de bancă, timbre etc. [1, p.232]. Astfel, descoperirea şi cercetarea infracţiunilor a fost şi rămâne în actualitate, o mare provocare ridicată în faţa experţilor şi a organelor judiciare, acestea având obligaţia de a recurge la toate mijloacele permise de lege prin care se poate stabili adevărul, inclusiv aplicarea în această activitate a celor mai noi realizări din domeniile ştiinţelor tehnicii, naturii, dar şi a celor de natură umanitară, prin folosirea cunoştinţelor de specialitate în formă de expertiză drept mijloc eficace de interpretare şi clarificare a faptelor.

Lucrarea este inedită, fiind de un mare interes şi utilitate practică, luând în consideraţie, în primul rând, complexitatea activităţii sociale şi economice care implică ţinerea unor riguroase şi numeroase evidenţe, precum şi multiple raporturi cu sau fără natură juridică consemnate în acte, de unde întocmirea şi circulaţia extrem de intensă a scrisului de tot felul, fiind definit de profesorul Simion Doraş drept ,,mijloc de comunicare care constă în reproducerea gândirii şi vorbirii prin semne grafice" [2, p.254], iar în al doilea rând, însemnătatea primordială a expertizelor grafoscopice, în special în cauzele penale şi frecvenţa cu care sunt utilizate aceste mijloace de probă în stabilirea activităţii infracţionale şi asigurarea tragerii la răspundere a persoanelor vinovate având în vedere că, comparativ cu alte tipuri de expertiză, expertiza scrisului

deţine o pondere destul de mare în Republica Moldova, de exemplu în CNEJ – circa 58% pe parcursul a mai mulţi ani.

Obiectul expertizei grafoscopice, privit prin optica procesual-penală generală, prezintă documentul – corp delict în calitatea sa de probă materială, adică de purtător material al manuscrisului (obiect scriptural). Însă obiectul nemijlocit al investigaţiei grafoscopice prezintă însuşirile scrisului oglindite în manuscrisul concret [3, p.44].

În particular, referindu-ne la rechizitele unui document menţionăm că o particularitate în expertiza criminalistică a scrisului de mână este reprezentată de rechizitoriul acestuia de neînlocuit semnătura, impresiunea de ştampilă şi fotografie, lipsa unuia ducând la nulitatea documentului, iar cunoscutul savant rus R.Belkin determină rechizitul documentului drept ansamblu de semne distinctive a documentului [4, p.62-63].

Analiza practicii judiciare denotă că majoritatea semnăturilor cetăţenilor au un aspect prescurtat, ceea ce nu le asigură securitatea, de multe ori rămânând vulnerabile la fals, astfel identificarea persoanelor după semnăturile de cuantum redus rămâne la ora actuală o altă problemă, pe cât de complicată, pe atât şi de solicitată. În acelaşi context, trebuie menţionat şi faptul că semnarea de către Republica Moldova a Acordului de asociere şi a Acordului de liber schimb cu UE face resimţită o anumită presiune la punctele de trecere a frontierei, în sensul că mulţi migranţi ilegali folosesc, drept rechizitoriu de neînlocuit al unui document, ştampile contrafăcute pentru a pătrunde în spaţiul european şi pentru a prelungi şederea în ţările acestui spaţiu.

Efectuându-se analiza unui raport de expertiză judiciară, putem constata că raportul de expertiză constituie un mijloc de probă, iar prin formularea concluziilor, expertul are sarcina de a răspunde la obiectivele stabilite de către ordonator care este organul de urmărire penală sau instanţa de judecată. Expertul îşi formulează concluziile pe baza datelor rezultate din investigarea criminalistică, vizuală şi instrumentală sau analitică, cât şi a părerii sale de specialist, în baza cunoştinţelor şi experienţei profesionale personale.

Drept finalitate logică a abordării ştiinţifice realizate, am considerat necesar a înainta următoarele **recomandări:**

1. Având în vedere că semnătura devine la ora actuală obiectul unor multiple contrafaceri, propunerea vine pentru Ministerul Educaţiei din Republica Moldova privind introducerea unei discipline şcolare sau, cel puţin a unei teme/unui curs cu denumirea spre exemplu de ,,Metodica învăţării scrisului” care va îngloba regulile de formare a deprinderilor de a executa un scris şi/sau semnătura personală după anumite standarde, având ca scop de a educa respect şi atenţie faţă de document încă de pe băncile şcolii, familiarizarea elevilor cu rolul semnăturii în societate, procedeele de protecţie contra falsificării acesteia.
2. A mări spaţiul destinat semnăturii, iar semnăturile persoanelor vizate să fie obligatoriu suplimentate cu manuscrisul numelui, prenumelui acestora. Această idee este generată de faptul că formularele blanchetelor, documentelor au dimensiuni mici, ceea ce limitează persoana să semneze liber, impunându-i anumite restricţii, mai ales în situaţia în care scriptorul dispune de un scris evoluat, de dimensiuni

mari. Astfel, executarea semnăturilor într-un spaţiu limitat are ca efect modificarea conţinutului semnăturii, ducând la descreşterea informaţiei identificatoare a persoanei. În fond, acest fapt înlesneşte condiţiile de comitere a infracţiunilor legate de falsificarea documentelor.

3. Cercetând practica de expertiză grafoscopică, am ajuns la concluzia că, în practica laboratoarelor de expertiză criminalistică, cu părere de rău se întâlnesc situaţii când efectuarea expertizelor de acest gen este repartizată unor experţi care s-au reprofilat din alte domenii ale criminalisticii sau aşa-numiţilor „experţi criminalişti universali" care de cele mai deseori la formularea concluziilor acestora conduc o sursă de erori. În acest sens, se propune a repartiza efectuarea expertizelor nemijlocit persoanelor competente în domeniu, totodată este necesar unificarea bazei normative de activitate în ramura expertizei judiciare din Republica Moldova sincronizând-o cu exigenţele Uniunii Europene. Utilizând experienţa altor state, se va participa la diverse proiecte, granturi, în vederea pregătirii viitorilor specialişti, dar şi oferirea tehnicii modernizate, necesară la etapa actuală Republicii Moldova în condiţiile situaţiei economice precare.

4. În aceeaşi ordine de idei, trebuie menţionat că în domeniul expertizei judiciare este foarte important să se ţină cont şi de practica CEDO, dat fiind faptul că nu de puţine ori unele norme şi practici acreditate în sfera expertizei grafoscopice vin în contradicţie cu Hotărârile definitive ale Curţii pe acest segment.

Referinţe:

1. MIRCEA, I. *Criminalistica*. Iaşi: Editura Fundaţiei „Chemarea", 1992.
2. DORAŞ, S. *Criminalistica*. Vol.1. *Tehnica criminalistică*. Chişinău: Ştiinţa, 1996.
3. COSTEA, M. Expertiza grafoscopică judiciară: fundamente teoretice şi metodologice. În: *Legea şi viaţa*, iulie *2019*, nr. 7.
4. БЕЛКИН, Р.С. *Криминалистическая энциклопедия*. Москва: БЕК, 1997.

Recomandat
***Gheorghe GOLUBENCO**, dr., prof.univ.*